

Landgoed Prattenburg is een sprookjesachtig bos op de Utrechtse Heuvelrug, maar in de ogen van beheerder Gerard Koopmans vooral een productiebos met FSC-keurmerk. "Ik kijk met andere ogen dan de gemiddelde wandelaar."

FSC-ijsstokjes in Israël van populieren uit Utrecht



Ingrid Koenen

Rhena - Nederlands bos bestaat voor 42 procent uit gecertificeerd hout. Landgoed Prattenburg is zo'n FSC-bos waar beheerder Gerard Koopmans zoekt naar een mix van recreatie, productie en natuurwaarden. "En de jacht niet te vergeten."

In het gemengde naald- en loofbos op de Utrechtse Heuvelrug vertoeven veel recreanten, maar ook reeën. Veertig kilometer eiken- en beukenlaan, het 'Olie B. Bommelbos' aan de zuidkant met z'n kromme eiken, maar ook veel Douglas-sparren en Amerikaanse eiken zitten in het beheerplan van Koopmans. Een dag op stap in een sprookjesbos of toch een productiebos.

Al snel valt een open plek in het bos op: "Afgelopen herfst is hier een begin gemaakt om de oorspronkelijke oprijlaan naar het kasteel in ere te herstellen. Het was een chaos met veel machines en lawaai."

Voor het eerst is bewust gekozen de plannen met de omgeving te communiceren en dat bleek in goede aarde te vallen. "Er kwam geen protest en iedereen verwacht dat het uiteindelijk wel mooi zal worden." De gekapte bo-

Bijna al het werk moet Europees worden aanbesteed

men zijn aan een Poolse timmerfabriek verkocht en het licht zorgt ervoor dat de nieuwe aanplant aanslaat. Hij heeft ooit populierenhout verkocht aan Israël waar de stammen zijn verwerkt tot ijsstokjes: "Tja, het gaat om de opbrengst."

Iets verderop ligt een honderd jaar oude eikenstam afkomstig van het voorplein bij het kasteel en nu bedoeld voor grafkisten, wijst Koopmans. Het hout zal binnenkort worden vervoerd naar een kleine timmerfabriek: "Er is echt vraag naar exclusieve meubelen en grafkisten

met FSC." Daar schuin tegenover liggen stammen klaar om afgevoerd te worden en straks dient als vezelhoutbasis voor laminaat of spaanplaat: het zijn restanten van de storm van twee jaar geleden.

Het landgoed is sinds de achttiende eeuw in eigendom van de familie Van Asch van Wijck. Alleen het kasteel - dat wordt bewoond door de familie - en aangrenzende park zijn niet publiekelijk toegankelijk. Het merendeel van de bossen met een oppervlakte van ruim 400 hectare wel.

Landgoederen

Het aantal landgoederen in Nederland stijgt gestaag. Van 1775 in 1999 naar 3325 in 2007. Prattenburg met 432 hectare is groot in vergelijking met de gemiddelde oppervlakte van 50 hectare van de particuliere bossen. De procedures om voor het predikaat in aanmerking te komen, zijn lastig door de bestemmingsplanwijziging en kostbaar, maar de subsidies en (belasting)vrijstellingen geven uiteindelijk veel voordeel.

Europese subsidies hebben wel als nadeel dat de beheerder bijna alle werkzaamheden Europees moet aanbesteden, maar meestal kan dat wel via de onderhandse procedure. "Bestekken schrijven hoort er nu eenmaal bij."

Het bos is in zones ingedeeld. "Rood, lichtgroen en donkergroen voor de natuurwaardes", wijst hij op de kaart. Delen die als productiebos zijn aangemerkt zijn relatief slecht toegankelijk, maar dat geldt evengoed voor delen met veel wild.

Een aantal Douglas-sparren staat strak op elkaar. Met opzet want dan vertakken de bomen nauwelijks, maar schieten de bomen de hoogte in op zoek naar licht. Over een jaar of tien wordt dat deel uitgedund en kunnen de resterende bomen uitgroeien tot prachtige bomen zonder al te veel noesten. "Paardenpoten zoals we die ook wel noemen, zijn mijn grootste vijand."

De afwijkingen in het hout hebben een prijsdrukkend effect. Het bos mag zo veel mogelijk zijn eigen gang gaan: "Uitgaven die je niet doet, zijn het snelst bespaard", is daarbij het motto. De jonge sparren springen "als popcorn" uit de grond en ook de Amerikaanse eik slaat makkelijk



Links de beuken. Boven: een 100 jaar oude eikenstam. Foto: APA/Sjef Prins

Bos Nederland (x1000 ha), 42% gecertificeerd

Overheid	173
waarvan staatsbosbeheer	92
Overige overheden	92
Particulier	168
waarvan natuurbeschermingsorganisaties	54
Particuliere boscijzenaren	114
Onbekend	18

Particuliere bossen >5 ha in euro's per hectare (2007)

Opbrengsten totaal	293
Houtopbrengsten	120
Subsidies	112
Overig	61
Kosten totaal	246
Bewerkingskosten	155
Beheer, leiding, toezicht	68
Overig	23
Bedrijfsresultaat	47

Oogst rondhout in Nederland (x1000m³)

Zaag-/fineerhout	482
Vezelhout	381
Overig	24
Totaal	887

Bron: Stichting Probos

aan, maar ingrijpen is onvermijdelijk als je ook inheemse soorten een kans wil geven.

Daarnaast heeft ook de procedure om het bos te voorzien van een FSC-keurmerk ruim een jaar geduurd. Koopmans heeft de opdracht van de familie om naar evenwicht te streven tussen de verschillende doeleinden. Daarbij moeten de kosten en baten elkaar in evenwicht houden met "liefst een klein beetje in de plus".

Houtprijzen

Elk jaar brengt het landgoed 1200 kuub hout op, dat gemiddeld zo'n 500 euro per hectare opbrengt. De afgelopen twee jaar waren de houtprijzen zeer hoog, maar de kredietcrisis doet het ergste vrezers van komend jaar. De beheerder heeft nog niet gemerkt dat het keurmerk een positief effect heeft op de houtprijs. "Hooguit een paar euro meer. Maar het is ook een keus om zorgvuldig met het bos om te gaan en af en toe kijkt iemand over je schouder mee."

De beheerder kijkt dan ook met heel andere ogen naar het bos dan een gemiddelde wandelaar. De storm van twee jaar geleden heeft een gat geslagen in de prachtige beukenlaan. "Het begin van het einde, als dominostenen gaan ze om", voorspelt Koopmans nuchter. Zodra zonlicht bij de dunne bast kan komen, zijn de bomen ten dode opgeschreven. Binnen vijf jaar staat de laan op de nominatie om te worden gekapt en plaats te maken voor een nieuwe generatie. ■